

Težišni pravci razvoja oružanih snaga na pragu 21. veka

General-pukovnik STEVAN MIRKOVIĆ

S obzirom na savremena kretanja u međunarodnim odnosima i vojno-političku situaciju u svetu, ne postoji neposredna opasnost po bezbednost Jugoslavije od oružane agresije. Međutim, to ne znači da neće biti pokušaja pritisaka spolja, uz primenu različitih metoda i sredstava, s ciljem da se utiče na razvoj događaja u zemlji. To bi moglo voditi ka zaoštravanju krize i stvaranju uslova za eventualnu intervenciju. Stoga, oružane snage i celokupni sistem opštenarodne odbrane moraju biti sposobni za suprotstavljanje svim vrstama ugrožavanja bezbednosti zemlje.

U okviru ukupne modernizacije koncepcije opštenarodne odbrane posebno je značajna daljnja izgradnja oružanih snaga, koje moraju biti osposobljene za efikasno suprotstavljanje savremenim operativnim doktrinama potencijalnih agresora. Težišni pravci razvoja oružanih snaga u narednom periodu usmereni su na: dalju razradu ratne doktrine; dogradnju njihove organizacije i sistema rukovođenja i komandovanja; usavršavanje mobilizacije i stratejski razvoj oružanih snaga; unapređenje obuke i vaspitanja, naučnoistraživačkog i razvojnog rada; njihovu tehničku modernizaciju i dr.

Posebno su značajna pitanja veličine i organizacije oružanih snaga i dalje razrade strategije i doktrine opštenarodnog odbrambenog rata. Pri tome treba imati u vidu da su naša strateška opredeljenja dugoročna, a da je doktrina dinamičan proces koji je uslovljen, pored ostalog, razvojem vojne tehnike i tehnologije, te razvojem oružanih snaga mogućih agresora i njihovih operativnih doktrina. Organizacija i veličina oružanih snaga treba da se usklađuju s osnovnim doktrinarnim stavovima o pripremanju i vođenju oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu, s njihovom tehničkom modernizacijom i mogućnošću ugrožavanja bezbednosti naše zemlje oružanom agresijom. S obzirom na to da izgrađujemo oružane snage dovoljne za odbranu zemlje, jedna od bitnih karakteristika njihovog organizacijskog razvoja u narednom periodu biće njihovo dalje brojno smanjenje. Međutim, neophodno je da raspolazemo dovoljnim brojem borbenih sastava koji su sposobni da se brzo i na odgovarajući način efikasno suprotstave u slučaju oružane agresije na našu zemlju.

Pravci razvoja koncepcije opštenarodne odbrane u svetlu savremenih kretanja u svetu i u nas, a u tom okviru i opšti stavovi i opredeljenja za izgradnju oružanih snaga SFRJ, prezentirani su armijskoj i jugoslovenskoj javnosti putem aktuelnih doktrinarnih dokumenata i naučnih radova većeg broja naših vojnih teoretičara, te su oni opštepоз-

nati. Stoga se ta pitanja u ovom radu neće šire razmatrati, već će se usmerenije i određenije elaborirati razvoj oružanih snaga SFRJ do kraja ove i u toku naredne decenije.

VOJNO-POLITIČKI POLOŽAJ JUGOSLAVIJE I MOGUĆE RATNE I DRUGE OPASNOSTI PO NJENU BEZBEDNOST

Pri ocenjivanju vojno-političke situacije postoje značajne razlike i između pojedinaca i određenih krugova u svetu i u našoj zemlji. Razlike u gledanjima proizilaze iz razlika u polaznim osnovama i pristupima problemu, a sve je to rezultat različitih interesa i ciljeva. Zbog toga se javljaju različite ocene, počev od veoma pozitivnih, zasnovanih na nerealnom optimizmu, pa do izrazito negativnih, čije je polazno stanovište ponekad čak i defetizam.

Izvesno smirivanje situacije u svetu, a posebno rezultati u bilateralnim pregovorima između velikih sila i nagoveštaji spremnosti za početak pregovora o konvencionalnom razoružanju uneli su nešto optimizma i doveli do pojave zahteva da se što pre otpočne opšte razoružanje na širokoj osnovi. Početne rezultate ostvarene u oblasti razoružanja ne treba potcenjivati, kao što ne treba potcenjivati ni započeti proces smirivanja u svetu. Ali se, isto tako, ne mogu zatvarati oči pred činjenicom da nisu otklonjeni uzroci primene sile u odnosima između država i unutar država, uzroci čiji su koreni u mnogim nerešenim međunarodnim pitanjima, ali i u mnogim nerešenim unutrašnjim problemima. Zbog toga treba očekivati da će proces smirivanja biti relativno dug i da će se problemu razoružanja ozbiljnije prići kasnije.

Na osnovu takve ocene, a posebno na osnovu ocene sadašnje krize u zemlji, može se zaključiti da je vojno-politički položaj Jugoslavije osetljiviji nego u prethodnom periodu. Iako nema bitnijih promena u stavovima većine zemalja prema Jugoslaviji, sve češće preispitivanje postojećih vojno-političkih procena prostora na jugu Evrope, a posebno Balkana i Jugoslavije, ukazuje na to da postoji mogućnost da se Jugoslavija posmatra i drugačije, a to je element čiji značaj ne treba potcenjivati. Procene koje se zasnivaju na tome da sadašnja kriza u Jugoslaviji, ukoliko se rešenje uskoro ne nađe, može izazvati nestabilnost u čitavom re-

gionu, pa čak i pokušaje da se postojeća situacija iskoristi za traženje rešenja koja odgovaraju pojedinim ekstremnim krugovima. Međutim, objektivno gledano, to ne ugrožava bezbednost zemlje u ovom trenutku. Osnovna opasnost po našu bezbednost proizlazi iz situacije u zemlji i za duži vremenski period ti unutrašnji izvori opasnosti imaće prevagu nad opasnošću spolja.

Kontrarevolucija na Kosovu predstavlja evidentan i svima jasan izvor opasnosti po bezbednost zemlje, kako zbog pretnje njenom integritetu, tako i zbog toga što može dovesti do pojave i jačanja revanšizma i nacionalizma i u drugim delovima zemlje. Sve zaoštreniji međunacionalni odnosi, čije je izvoriste u težnji birokratizovanih elemenata da održe svoje privilegovane pozicije preko glorifikacije nacionalnih interesa, vode ka nacionalšovinizmu, pa i otvorenim nacionalnim istupanjima i sukobljavanjima. Od toga pa do pokušaja rušenja svih institucija koje označavaju zajedništvo samo je jedan korak.

Sve to u velikoj meri utiče na sposobnost zemlje da organizuje odbranu i realizuje koncept opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, jer se postavlja pitanje efikasnosti sistema u kome određeni delovi imaju svoje parcijalne interese i u kome deo rukovodećih organa zastupa stavove koji nisu na liniji zajedništva. Nepriznavanje zajedničkih interesa vodi ka negiranju zajedničkih ciljeva, a odatle je trasiran put ka negiranju potrebe postojanja zajedničkog koncepta odbrane. To znači da se, ukoliko se kriza nastavi, ozbiljno dovode u pitanje osnovna opredeljenja o ulozi sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, a u izvesnom smislu stvara se i mogućnost njegove zloupotrebe.

Iz toga bi trebalo izvući odgovarajuće pouke i predvideti mere za otklanjanje slabosti. Ako se pođe od ocene da bi bezbednost zemlje mogla biti ugrožena uglavnom zbog unutrašnjih problema, prvi uslov za eliminisanje slabosti jeste da se problemi u celini sagledaju, i to ne samo u forumima ili na odgovarajućim rukovodećim nivoima nego i u bazi, u narodu, koji predstavlja okosnicu odbrambenog sistema. Poznavanje suštine problema, otklanjanje uzroka koji su do njih doveli i čvrsto opredeljenje za izlazak društva iz krize znatno će doprineti jačanju moralno-političkog jedinstva stanovništva, oružanih snaga i svih subjekata samozaštite, a to će omogućiti konsolidaciju situacije i sma-

njivanje opasnosti po bezbednost. To je dugotrajan zadatak, koji nije lako realizovati s obzirom na to da će za učvršćivanje narušenog poverenja među narodima i narodnostima biti potreban duži period.

Kao zaključak moglo bi se istaći da će se, u narednom periodu, vojno-politička situacija u svetu, širem regionu Mediterana i oko naše zemlje karakterisati određenim stepenom opasnosti po bezbednost manjih zemalja, uključujući i Jugoslaviju. Međutim, u ovom trenutku i u periodu do kraja ovog veka, ukoliko ne dođe do neočekivanog razvoja situacije, ne bi trebalo očekivati oružano ugrožavanje naše zemlje spolja. To, naravno, ne znači da neće biti pokušaja pritiskasa s ciljem da se utiče na razvoj događaja u našoj zemlji, i to pritiskasa na svim nivoima i uz primenu različitih metoda i sredstava. Evidentno je angažovanje delova ekstremne, militantno orijentisane neprijateljske emigracije u više zemalja Evrope, a i van nje, pa bi se mogao očekivati pokušaj da se situacija u zemlji iskoristi za usmeravanje delovanja u pravcu rušenja postojećeg sistema. Takođe bi se moglo očekivati nastavljjanje specijalnog rata protiv naše zemlje, s tim da se pored već evidentiranih metoda pribegne primeni subverzivno-terorističkih aktivnosti, posebno u delovima zemlje u kojima bi se obezbedila sprega ekstremne emigracije i unutrašnjeg neprijatelja. To bi, u biti, bila ona situacija koja predstavlja pravu opasnost za zemlju, jer omogućava da kriza eskalira i da se stvore uslovi za eventualnu intervenciju spolja. Zbog toga je bitno da se oružane snage osposobe za suprotstavljanje takvoj opasnosti, a to zahteva da se predvide potrebna rešenja u okviru doktrine i strategije, ali i da se organizacijsko-formacijska rešenja usklade s tim.

Smeštene u ovaj kontekst, sve naše procene mogućih ratnih i drugih opasnosti po bezbednost zemlje, kao i naša obaveštajna služba, moraju pretrpeti određene korekcije. Time se ne misli da treba bitnije menjati profil obaveštajne službe, ali pored tradicionalnog tehničkog i kadrovskog jačanja i stručnog osposobljavanja, ona se mora osposobiti za sve aktivnosti koje spadaju u domen doktrine sukoba niskog intenziteta. To bi bio prvi težišni pravac daljnjeg razvoja obaveštajnog obezbeđenja zemlje.

Naravno, obaveštajna služba zemlje ne može uspešno ostvarivati svoju ulogu bez istovremene realizacije poznatog stava iz *Strategije oružane borbe* da su radni ljudi i gra-

đani i drugi subjekti opštenarodne odbrane i društvene samozastite najšira osnova za prikupljanje obaveštajnih podataka. U okviru toga je drugi težišni pravac razvoja obaveštajnog obezbeđenja zemlje, gde još uvek postoje mnoge mogućnosti za animiranje velikog broja naših ljudi i društvenih subjekata, što je, uostalom, i doktrinarni stav i praksa mnogih država u svetu. I treći pravac, ne manje značajan od prva dva, jeste još potpunije informisanje celokupnog sastava oružanih snaga, stanovništva i rukovodstva u zemlji o obaveštajnim saznanjima, što ima kapitalan značaj za ponašanje i rad ljudi u godinama koje dolaze. To će podizati njihovu odgovornost i motivisanost u pripremama za odbranu zemlje, a rukovodstvu zemlje omogućavati da bez nervoze i na vreme donosi odluke i preduzima adekvatne mere za odbranu zemlje. Ako bi izostala takva informisanost, to bi bio veliki hendikep i neoprostiva greška, pre svega u odnosu na rukovodstvo zemlje, jer su donošenje i realizacija odluka u ovoj sferi specifični i ne dopuštaju otezanje i gubljenje dragocenog vremena.

DALJA RAZRADA RATNE DOKTRINE

Period koji je pred nama karakterisaće celovita provera i dalja razrada ratne doktrine na bazi egzaktnih istraživanja i iskustava iz prakse, čega nije bilo dovoljno u dosadašnjem naučnoistraživačkom radu. Izvesna stagnacija u tome posledica je nesklada teorije i prakse u izgradnji doktrine. Ta stagnacija je uzrok što se sve više javljaju različite inicijative, ideje i predlozi koji nude prihvatljive, ali i nerealne, pa i reakcionarne opcije u odbrani. Deo tih ideja rezultat je stvaralačkog traganja za usavršavanjem odbrane u novim uslovima. Naučnoistraživački rad u oružanim snagama i šire u društvu apsorbuje kao korisne većinu tih ideja. Jedna grupa ideja ima teorijska uporišta, ali su za konkretne istorijske uslove neprimenljive. To je iskrivljeno shvatanje ideje o naoružanom narodu i njeno bukvalno svođenje na konkretni oblik vojnog organizovanja, pri čemu nema mesta za operativnu komponentu oružanih snaga. Razume se, takvo shvatanje je apsolutno neprimerno realnim opasnostima po našu bezbednost i nezavisnost u savremenom svetu. Tu još spadaju i neopacifizam i raznovrsni alternativni pokreti.

U okviru radikalnih zahteva za promene koncepcije opštenarodne odbrane pojavljuju se ideje koje su i reakcionarne i kontrarevolucionarne. Njihov izvor je u buržoasko-liberalnim i socijaldemokratskim teorijama građanskog društva, a neke pripadaju i arsenalu feudalnih koncepcija društva. Takva je, na primer, inicijativa da se temeljito ispita naše stratejsko rešenje o odbrambenoj vojnoj organizaciji, pri čemu se zagovara teritorijalna vojna organizacija, a ukida Jugoslovenska narodna armija. U suštini, stvarni cilj takvih inicijativa jeste konstituisanje samostalnih republičkih vojski, ideja koja je u prošlosti u nekim delovima naše zemlje doživela krah. Ta inicijativa je u sadašnjim uslovima reakcionarna, defetistička i kapitulantska.

Nije moguće ovom prilikom raspravljati o svim ponuđenim inicijativama i idejama, već to moramo više činiti u našem ukupnom radu na izgradnji opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

Ocenjujući dostignuća i obaveze na dogradnji doktrine, može se konstatovati da smo zaokružili doktrinu na stratejskom nivou i u generalnim doktrinarnim dokumentima operacionalizovali strateška opredeljenja, koja će za duže vreme, bez obzira na izrazitu dinamičnost procesa koji doktrinu uslovljavaju, biti obavezujuća za organizovanje, pripremu i delovanje osnovnih subjekata i snaga naše odbrane, pa i oružanih snaga. Radi se o činionicima relativno stabilnim, ali ne i nepromenljivim, pa doktrinu moramo držati kao otvoren sistem opredeljenja. Bez dilema smo u tome da se generalna opredeljenja doktrine neće menjati, jer su se ona potvrdila u praksi kao dugoročni orijentiri odbrambeno-samozaštitnog razvoja.

U daljoj operacionalizaciji doktrine, na njenim operativnim i taktičkim nivoima, predstoje nam veoma značajni zadaci. Uslovno se mogu grupisati u dve celine: (1) obaveze usaglašavanja svih postojećih doktrinarnih dokumenata operativnog i taktičkog nivoa s najopštijim dokumentima, kako bi se izbegla ponavljanja i uspostavila potrebna hijerarhija među dokumentima različitog ranga, čime doktrina dobija i formalno izgled uređenog sistema, i (2) doktrinarna razrada onih pitanja i područja koja do sada, na nižim nivoima doktrine, nisu uopšte razrađena ili su razrađena na način i po sadržaju koji ostavlja utisak izvesnih protivurečja i nesaglasnosti u sistemu doktrinarnih opredelje-

nja. Prostor ovog članka ne dozvoljava da se šire obrazlažu ove obaveze, već će se samo naznačiti neke od njih.

U efikasnom suprotstavljanju važećim operativnim doktrinama potencijalnih agresora, zasnovanim na visokoj konvencionalnoj tehnologiji, i to onima koje podrazumevaju klasičnu oružanu agresiju na našu zemlju (ne ulazeći u to koliko je taj tip oružane agresije danas verovatan, ali je on moguć), moramo iznalaziti efikasne odgovore na operativnom i taktičkom nivou. Radi se, dakle, o modelu borbenih dejstava koji bi snažnije nego do sada potencirao *prostornost* i *vremenost*, kao bitna obeležja i odrednice naše doktrine. Mi smo, početno, taj model borbenih dejstava nazvali »bitka u prostoru«. Moramo usmeriti napore na to da jasno doktrinarno preciziramo šta nam to znači na svim nivoima doktrine i ratne veštine, i to bez ikakvih predrasuda, s dovoljno kritičkog sluha za novo i za reafirmisanje nekih rešenja iz narodnooslobodilačkog rata, koja u novim uslovima moraju imati i nove sadržaje.

Strategijski doček, kao jedno od ključnih pitanja svake pa i naše doktrine, dobija nove karakteristike. Naime, model dejstava koji potencira prostornost i vremenost u funkciji: (1) izbegavanja odlučujućih sudara u nepovoljnom odnosu snaga; (2) obezbeđenja pune i pravovremene mobilizacije ratnih oružanih snaga i društva, i (3) usporavanja brzine prodiranja agresorovih snaga u dubinu vlastitog ratišta, traži originalne poglede na gotovo sve elemente doktrine upotrebe oružanih snaga na operativnom i taktičkom nivou (operativni razvoj, grupisanje, manevar, formiranje borbenih poredaka, integrisanje rodova, podrška, metodika izvođenja borbenih dejstava, komandovanje itd.). Rešenja i pogledi koji su se zasnivali na tzv. ešelonskom i linijskom (kordonskom) grupisanju i koji su imali u vidu metodično nastupanje agresora i metodičnu odbranu branioca po dubini na uzastopnim položajima i pojasevima, najverovatnije idu u istoriju vojne misli i prakse, pa zato moramo tragati za novim i originalnim rešenjima primere-nim vremenu i današnjoj i sutrašnjoj slici rata.

Doktrina sukoba niskog intenziteta, kao svojevrsna kombinacija specijalnog rata, vojnog intervencionizma i selektivne upotrebe vojne sile, pre svega tzv. udarima s distance, našoj doktrini postavlja zadatak da definiše i konkretizuje efikasno odvracanje od tog tipa dejstava. To nameće i nova organizacijska i tehnička rešenja, što znači i

nova materijalna ulaganja u razvoj i nabavku naoružanja i vojne opreme ili prestrukturiranje potrošnje u razvoju i opremanju, a to ne može ostati bez odgovarajućih potresa i restrikcija.

Polazeći od toga da je neposredna opasnost od oružane agresije umanjena, a da su opasnosti izazvane unutrašnjom krizom porasle, može se zaključiti da je verovatnoća nastajanja vanrednih prilika u zemlji postala znatno veća. To oružane snage aktuelno stavlja u novu poziciju, koju naša vojna teorija nije dovoljno osvetlila, sem opštih opredeljenja u strategiji opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Teorija i praksa ratne veštine moraju za potrebe rukovodstva zemlje razraditi ove doktrinarne stavove i dati odgovarajuća rešenja. Nije opravdano da se i dalje vode stidljive i uvijene rasprave o ovoj temi. To nije tajni posao, jer su vanredne prilike ustavna kategorija. U vezi s angažovanjem oružanih snaga u vanrednim prilikama u društvu postoje dva oprečna stava: 1) defetizam, koji se zgražava i na pomisao da se oružane snage upotrebe za rešavanje unutrašnjih problema, i 2) militarizam, koji zagovara vojnu upravu na Kosovu, a i više od toga – prenošenje oblika i metoda vojne organizacije na sve oblasti društvenog života. Međutim, uloga oružanih snaga u vanrednim prilikama je u suprotstavljanju spoljnim opasnostima i u eliminisanju oružanog i drugih pokušaja rušenja društveno-političkog sistema. To je suština. Moraju se iskoreniti razne insinacije prema kojima oružane snage stalno kuju zavere protiv demokratije. Oružane snage imaju jasno i precizno određenu ulogu u zaštiti ustavnog poretka, za koju se profesionalno i moralno-politički spremaju, javno i bez bojazni od stalnih podmetanja vojnog puča ili prevrata, što je apsurd.

Pored ovih neophodno je pronaći prave teorijske odgovore i na brojna druga pitanja kao što su: odbrana gradova, sistem uređenja teritorije za rat, izgradnja vojne infrastrukture i sistema zaprečavanja, pozadinsko obezbeđenje i celokupna tzv. logistička podrška itd.

NAUČNOISTRAŽIVAČKI I RAZVOJNI RAD

Nauka mora pružiti snažnu podršku izgradnji i modernizaciji oružanih snaga. Misli se, pre svega, na integralnu vojnu nauku, na sve njene grane i discipline, a ne samo na

tehničke, mada je njihova odgovornost tu nesumnjivo velika. To je veoma kompleksna problematika koju je nemoguće u ovakvom radu šire elaborirati. Stoga će biti potencirana samo neka bitna pitanja.

1) Najistaknutije mesto u celokupnom naučnoistraživačkom radu mora imati ratna veština (koja je do sada potiskivana na margine), i kada je reč o kadrovskim rešenjima i materijalnim ulaganjima i, osobito, o vrednovanju rezultata naučnoistraživačkog rada u ratnoj veštini. Moramo se izboriti za to da svaka odluka u bilo kojem aspektu dogradnje oružanih snaga bude argumentovana odgovarajućim naučnoistraživačkim saznanjima iz oblasti ratne veštine i da k tome budu usmereni naponi drugih nauka. Naravno, time se ne isključuje potreba samostalnih fundamentalnih istraživanja u svakoj oblasti nauke ponaosob. Naprotiv, takva istraživanja su veoma potrebna, ali je nesporo da ratna veština, kao oblast vojnonaučnih saznanja koja presudno utiču na razvoj doktrine, mora dobiti, ukupno uzevši, povoljniji status nego što je to do sada imala.

2) Moramo objediniti naučnoistraživačke kapacitete na nivou oružanih snaga, a osobito na nivou visokih vojnih škola, jer su dosta usitnjeni i neracionalno angažovani. Sa stanovišta kadrovskih i drugih mogućnosti neopravdano je da se, na primer, poslediplomske studije vojnih nauka odvajaju po školama ili te studije od doktorata nauka. Naprotiv, normalno je da upravo poslediplomske studije budu baza za izbor doktoranata. Rečju, na dnevni red moramo staviti pitanje mnogo osmišljenije naučne politike u oružanim snagama, u kojoj će sve naučne oblasti i discipline težiti jedinstvenim ciljevima daljnje izgradnje oružanih snaga.

3) Izgradnja jedinstvenog automatizovanog sistema naučnih informacija u oružanim snagama urgentan je zadatak. Istina, na tome se radi, ali nedovoljno brzo i manje kvalitetno od onoga što potrebe nalažu. Taj sistem mora biti tako postavljen da bude istinska podrška naučnom radu u oružanim snagama i istovremeno integralni deo informacione podrške sistema rukovođenja i komandovanja u celini.

Na kraju, nauku u oružanim snagama moramo tako razvijati da ona postane istinska proizvodna snaga i generator njihove ukupne modernizacije. Ona to može postati jedino ako maksimalno racionalizujemo naučni rad, ako taj

rad i naučne doprinose vrednujemo u skladu sa svetskim standardima i ako stalno poboljšavamo uslove za bavljenje naučnoistraživačkim i razvojnim radom u svim oblastima nauke.

VELIČINA I ORGANIZACIJA ORUŽANIH SNAGA

Veličina oružanih snaga se neprekidno usklađuje s doktrinom odbrane. S obzirom na to da izgrađujemo oružane snage dovoljne za odbranu zemlje, a ne i za agresiju, logično je što je jedna od bitnih karakteristika organizacijskog razvoja oružanih snaga u narednom periodu njihovo dalje brojno smanjenje. Smanjenje oružanih snaga uslovljavaju i tehnička modernizacija, kraći vojni rok, manji regrutni kontingent, smanjenje armijskog budžeta, rast obučenosti i uvezbanosti snaga opštenarodne odbrane, prenošenje dela funkcija oružanih snaga na civilni sektor itd. Svakako, na veličinu oružanih snaga utiču i kretanja u međunarodnim odnosima.

Odbrambeni karakter naše doktrine odbrane uslovljava i organizaciju oružanih snaga, veličinu i međusobni odnos Jugoslovenske narodne armije i Teritorijalne odbrane, podelu na vidove, rodove i službe i njihovu veličinu i odnos. U oblasti organizacijske izgradnje oružanih snaga ni u čemu se ne menja do sada zauzet, i u teoriji i u praksi, osnovni smer u izgradnji jedinstvene oružane sile zemlje i obeju njenih komponenata – JNA i TO, u skladu s njihovom ulogom u vođenju oružane borbe u svim uslovima vođenja opštenarodnog odbrambenog rata.

Jugoslovenska narodna armija se modelira i razvija tako da može uspešno voditi borbu protiv glavnih snaga agresora na frontu i protiv vazdušnih desanata u vlastitoj pozadini, i da u iznenadnoj agresiji obezbedi povoljne uslove za mobilizaciju ratnih oružanih snaga i prelazak društva na ratno stanje. Može se govoriti o izvesnoj evoluciji mišljenja o klasifikaciji Jugoslovenske narodne armije kao celine i o njenoj bržoj transformaciji u mobilnu mirnodopsku vojsku, što je najtešnje povezano s njenim brojnim smanjenjem. To zahteva smanjenje broja jedinica – ustanova nižeg stepena klasifikacije i vojne infrastrukture, koja angažuje veliki broj ljudi na obezbeđenju, usložava komandovanje itd. Takvo opredeljenje u razvoju mirnodopske JNA vodi ka njenom bržem »oslobađanju« od dela logisti-

kih funkcija (remont, snabdevanje materijalnim sredstvi-
ma, skladišna služba, sanitetska služba itd.) i njihovom
smelijem prenošenju na društveno-političke zajednice i or-
ganizacije udruženog rada. To važi i za sve vojnoteritorijal-
ne funkcije oružanih snaga, pa i za neke druge.

Sve sadašnje i buduće promene u našoj mirnodopskoj
armiji neposredno su povezane s promenama u ratnoj ar-
miji. Mirnodopska armija predstavlja jezgro velike ratne
armije i nikakve promene u njoj nisu moguće bez istovre-
menih promena u ratnoj armiji, pa oba ta procesa moraju
teći istovremeno. Očito je da će smanjivanje naše mirno-
dopske armije dovesti i do novih rešenja u odnosu na rat-
nu armiju, a promene će biti usklađene s potrebama i mo-
gućnostima.

Kada je reč o Teritorijalnoj odbrani, treba istaći da su
prevladale dileme i zaustavljene neke negativne tendencije
u njenom razvoju (paralelizam u izgradnji i odnosu na JNA
itd.) i da je njen razvoj usklađen s ulogom i zadacima koje
ima, a to su: obezbeđenje funkcionisanja društvenog sistema
na privremeno zaposednutoj teritoriji; obezbeđenje nepre-
kidnosti oružane borbe na ratištu u svim uslovima, pa i na
privremeno zaposednutoj teritoriji; obezbeđenje masovnosti
oružane borbe i snaga koje u njoj učestvuju; preuzimanje te-
žišta oružane borbe i borbenih dejstava u partizanskom ob-
liku oružane borbe, i sadejstvo snagama JNA na frontu i u
borbi protiv vazдушnih i pomorskih desanata.

Teritorijalna odbrana će i dalje zadržati sva bitna svoj-
stva teritorijalne komponente naših oružanih snaga. Čini
se da smo se na vreme oslobodili zablude koje su nas us-
meravale ka tome da štabove i jedinice Teritorijalne odb-
rane formiramo slično komandama i jedinicama Jugoslo-
venske narodne armije, napuštajući dragocena iskustva iz
naše narodnooslobodilačke borbe i drugih oslobodilačkih
ratova i gubeći iz vida njene namenske borbene zadatke i
ambijent u kome će izvoditi borbena dejstva. To će i ubu-
duće biti osnovni orijentir u izgradnji Teritorijalne odbra-
ne i njenom razvoju, kako u organizaciji i formaciji, tako
i u opremanju naoružanjem i vojnom opremom, obučava-
nju itd.

Treba još jednom istaći naše čvrsto opredeljenje za
usklađeno i komplementarno razvijanje obeju komponena-
ta oružanih snaga i saznanje da je opasno potcenjivati raz-
voj bilo koje komponente.

Odbrambeni karakter naše doktrine nalaže opredeljenje da u razvoju vidova težište trajno bude na kopnenoj vojsci, koja je »glavni i najbrojniji vid Jugoslovenske narodne armije, osnovna snaga i nosilac oružane borbe i oslonac ostalim vidovima Jugoslovenske narodne armije i snagama Teritorijalne odbrane«.

Princip dovoljnosti snaga, o kojem se u poslednje vreme govori u Evropi, u razvoju naše oružane sile najbolje potvrđuje činjenica da smo se opredelili da i u razvoju tzv. ofanzivnih vidova (RV, RM) težište bude na jačanju njihove odbrambene komponente, tj. protivvazdušne odbrane (uključujući i razvoj našeg višenamenskog aviona kao i lovačkog aviona), odnosno protivbrodskih snaga na moru.

Promene u vojnim doktrinama savremenih armija zasnovane su na tehnološkom faktoru, a pre svega na velikoj mogućnosti otkrivanja i praćenja ciljeva na teritoriji protivnika i njihovog uništenja oružjem visoke preciznosti, sa sistemima za automatsko upravljanje. To povećava značaj vazdušnog osmatranja i javljanja, odnosno obalske službe osmatranja i javljanja, elektronskog izviđanja i protivelektronskih dejstava, zatim informatičke, vojnogeodetske i meteorološke službe i dr. Sve to treba uočiti i jasno definisati u doktrinarnim dokumentima, jer je do sada marginalno tretirano. Novine u tim doktrinama takođe zahtevaju da raspoložemo i neophodnim brojem borbenih sredstava sposobnih da se na adekvatan način suprotstave i efikasno reaguju u slučaju iznenadne agresije ili dejstva s distance (raketne jedinice s raketnim sistemima većeg dometa, raketne i diverzantske podmornice, višenamenski avion).

U svim savremenim armijama izuzetna pažnja se poklanja razvoju posebnih snaga za brza dejstva ili tzv. gotovih snaga. To je zahtevalo da i mi, s tim u vezi, tražimo odgovarajuća rešenja. Dalja razrada ovog pojma i iznalaženje praktičnih rešenja zasnivaće se na bazi naših dosadašnjih saznanja i prakse stalne borbene gotovosti i u postojećem sistemu popune i obuke JNA. Nije potrebno da kopiramo strana rešenja, a nemamo ni materijalnih mogućnosti da formiramo posebne snage za brza dejstva. Mi smo se opredelili za *posebne mere* borbene gotovosti postojećih mirnodopskih snaga i tu je i pravac naše dalje akcije. Na taj način obezbedićemo deo brzopokretnih snaga za rešavanje eventualnih operativno-taktičkih problema na celokupnom ratištu.

Modernijim organizovanjem i bržim opremanjem tzv. tehničkih vidova i rodova JNA, zbog zadataka u početnom periodu rata, odnosno u suprotstavljanju dejstvima niskog intenziteta, ne zapostavlja se najmasovniji deo ratnih oružanih snaga (pešadija, Teritorijalna odbrana), koji je neophodan za realizaciju naše ukupne strategije u opštenarodnom odbrambenom ratu. U odnosu snaga prema eventualnom agresoru naša nadmoćnost u živoj sili i dalje je odlučujući faktor oružane borbe u celini, te se njeno organizovanje, pripremanje i osposobljavanje nijednog trenutka ne sme gubiti iz vida.

U pogledu vrste i broja jedinica, njihovog udruživanja i organizacijske i formacijske strukture treba istaći da smo se opredelili za novu operativnu (korpusnu) i taktičku (brigadnu) organizaciju. To opredeljenje se zasniva na sposobnosti brigade da uspešno zatvara i samostalno brani osetljive i značajne taktičke pravce, odnosno na mogućnosti korpusa u objedinjavanju svih snaga u odgovarajućoj zoni odbrane. Kao posebne vrste brigada treba istaći partizanske brigade Jugoslovenske narodne armije i Teritorijalne odbrane, koje su naročito pogodne za dejstva na brdsko-planinskom zemljištu. Opredeljenje je da one moraju biti lako pokretne, što se postiže njihovom organizacijsko-formacijskom strukturom i lakšim naoružanjem i vojnom opremom. Njih moramo razvijati kao jedinstven partizanski ešelon naših oružanih snaga.

ORGANIZACIJA RUKOVOĐENJA I KOMANDOVANJA

Posle višegodišnjih istraživanja i opitovanja u praksi, u toku su odgovarajuće promene u sistemu rukovođenja i komandovanja, kao deo procesa njegove ukupne modernizacije. Pronađeni su modeli rukovođenja i komandovanja koji rešavaju jedan od dugotrajnih problema rukovođenja, tj. objedinjavanje oružane borbe u određenoj zoni, odnosno prostoru. U traženju odgovora na to, kao i na neka druga pitanja rukovođenja i komandovanja u borbenim dejstvima, pošlo se od dva bitna zahteva: (1) da organizacija našeg sistema rukovođenja i komandovanja omogući adekvatno suprotstavljanje modelu rukovođenja i komandovanja potencijalnih agresora, čime se efikasnije i operativnije parira njegovim namerama, i (2) da ta organizacija obezbe-

di objedinjeno oružano dejstvo svih snaga na određenom prostoru (vojišta i korpusna zona itd.).

Time su rešene dugogodišnje dileme, a istovremeno se dosta složen sistem rukovođenja i komandovanja pojednostavljuje i racionalizuje. Naime, u dosadašnjoj praksi su organi rukovođenja i komandovanja, na neki način, bili opterećeni i usporeni velikim brojem aktivnosti u organizaciji sadejstva i saradnje, što se u dograđenom sistemu rukovođenja i komandovanja neće događati. Međutim, time nije završen rad na istraživanju i daljoj dogradnji organizacije rukovođenja i komandovanja. Naprotiv, on je samo započeo, jer nađena rešenja odgovaraju početnom periodu rata i tu je, manje-više, sve jasno definisano. Moramo tražiti modele organizovanja rukovođenja i komandovanja i u daljem toku rata, što u narednom periodu treba da bude jedan od osnovnih zadataka teorije i prakse ratne veštine.

Još uvek ima dilema i u pogledu komandovanja snagama u odbrani većih gradova, mada su o tome zauzeti osnovni stavovi. Mislimo da se više radi o njihovom razjašnjavanju nego o potrebi da se oni menjaju. Bez dubljeg ulaženja u tu problematiku, nije lako shvatiti svu suptilnost i originalnost rukovođenja i komandovanja snagama u odbrani većih gradova. S jedne strane, profesionalni vojnici teško prihvataju da odbrana grada može istovremeno imati više komandnih instanci iznad sebe (komanda JNA, RŠTO – PŠTO), a s druge strane, republički, odnosno pokrajinski štabovi Teritorijalne odbrane i skupštine gradova imaju dilema u vezi s ostvarivanjem svojih nadležnosti u odnosu na komande odbrane gradova itd. Praksa postojećih komandi odbrane gradova demantovala je sve sumnje i rezerve u pogledu uspešnog funkcionisanja takvog sistema rukovođenja i komandovanja u gradovima, pre svega zahvaljujući subjektivnom faktoru. Nema sumnje da će, zahvaljujući tome, veći gradovi u našoj zemlji postati stvarna stratezijska uporišta celokupne odbrane na vojištu, odnosno ratištu.

Sada smo pred rešenjem druge dileme, koja već nekoliko godina nepotrebno opterećuju naš sistem rukovođenja i komandovanja. Reč je o stavu kojim se dozvoljava ili ne dozvoljava da se štabovi Teritorijalne odbrane prepotčinjavaju komandama Jugoslovenske narodne armije. Čini se da su prevladane sve dileme i nedoumice i da je sad jasno da je princip »jedna zona, jedan komandant« jedino opravdan

i moguć kao racionalan u ratu. Ne isključuje se mogućnost i da komande Jugoslovenske narodne armije budu prepotčinjene štabovima Teritorijalne odbrane, što je i normalno jer osnovni kriterijum u prepotčinjavanju treba da bude uspešnost borbenih dejstava.

Mesto i uloga mirnodopske JNA u sistemu naše odbrane zahtevaju da se rukovođenje i komandovanje u njoj sve više oslobađaju vojnoteritorijalnih i drugih sličnih funkcija, čime se omogućava njihovo maksimalno operativno angažovanje u miru i u ratu. Te funkcije preuzimaju štabovi Teritorijalne odbrane i organi opština, socijalističkih republika i pokrajina i federacije, kao i organizacije udruženog rada. Tako su, na primer, organi društveno-političkih zajednica već preuzeli poslove regrutovanja i ratne popune, a ukinuti su vojnoteritorijalni organi (vojni okruzi). Međutim, i u tome ima izvesnih teškoća koje su posledica neshvatanja suštine naše koncepcije odbrane, odnosno jednog od njenih osnovnih opredeljenja – da je oružana borba najvažniji vid suprotstavljanja agresoru i da su oružane snage njen glavni nosilac, i one se tome moraju posvetiti u potpunosti, a ostalo prepustiti drugim društvenim subjektima. Proces prenošenja nekih funkcija iz JNA u druge subjekte odbrane otežava i činjenica što društveni subjekti nisu još osposobljeni za preuzimanje svih funkcija koje im na osnovu doktrinarnih rešenja pripadaju. Međutim, to ne bi trebalo bitnije da utiče na dalji tok već započetog procesa. Naprotiv, postoje svi uslovi da to ide mnogo brže nego do sada. Neopravdane su sumnje u spremnost društvenih subjekata da preuzimaju te funkcije. Sve činjenice ukazuju na to da su društveni subjekti, pa i celokupno stanovništvo, kada je reč o poslovima narodne odbrane, veoma odgovorni i savesni, što je rezultat njihove patriotske svesti. Drugo je pitanje njihove stručne osposobljenosti, zbog čega se sistem osposobljavanja mora dalje usavršavati. Obezbeđeni su i uslovi da se civilni funkcioneri školuju i u najvišim vojnim školama u našoj zemlji, odnosno da se uključe na studije strategije opštenarodne odbrane.

U okviru razmatranja unapređenja sadržaja, organizacije i metoda rada organa rukovođenja i komandovanja na svim nivoima, neophodno je istaći značaj primene informatičke tehnologije. S tim u vezi postoje određena rešenja, pa je započet proces njenog uvođenja u organe rukovođenja i komandovanja i njena primena. Moramo i dalje kritički

analizirati proces rada u organima rukovođenja i komandovanja i na odgovarajući način ga poboljšati na principima naučne organizacije rada, a zatim tome prilagoditi i informatičku podršku. U tom smislu veoma je važno da se precizno definišu poslovi i zadaci komandi i štabova i, s tim u vezi, broj, vrste i položajne grupe formacijskih mesta, kvalifikaciona struktura kadra u JNA itd. Smatramo da jedinstvena mirnodopska i ratna komanda, odnosno uprava predstavlja komandu budućnosti, koja će biti brojno manja od sadašnjih, i to na svim novoima rukovođenja i komandovanja.

OBEZBEĐENJE KADRA ZA POTREBE ORUŽANIH SNAGA

Pravci razvoja o kojima je do sada bilo reči zahtevaju i odgovarajuće promene u pristupu regrutovanja kadra za potrebe oružanih snaga. Naime, sve veća zasićenost oružanih snaga savremenom ratnom i drugom tehnikom zahteva mnogo veću profesionalnu usmerenost onih koji rukuju tom tehnikom, a prvenstveno vojnika. Zbog toga je neophodno da se umesto vojnika, koji u Armiji borave samo kratko vreme, za te dužnosti angažuju vojnici po ugovoru. To takođe omogućava veće angažovanje građanskih lica – specijalista za obavljanje raznovrsnih dužnosti u oružanim snagama.

Postoje povoljni uslovi da se u obezbeđivanju kadra za potrebe JNA više oslanjamo na postojeći stručni kadar u društvu, naročito za odgovarajuće dužnosti u službama Armije. Angažovanje kadra iz civilnih struktura zahtevaće da se njihovom doškolovanju za službu u JNA posveti posebna pažnja, čime će se osposobljavati za uspešno obavljanje poslova u armijskim uslovima. U okviru vojnoškolskog sistema osposobljavaće se samo onaj kadar kome su potrebna isključivo vojna znanja, dok će se ostali dobijati iz školskog sistema u društvu i posle kraćeg školovanja u vojnim školama. Takva rešenja će omogućiti da sistem osposobljavanja kadra potpunije odgovori zahtevima vremena i ukupnog razvoja i da postane fleksibilniji i sposoban da brže reaguje na sve promene u oružanim snagama.

U okviru obezbeđenja kadra za potrebe oružanih snaga moramo rešavati i sledeću dilemu: da li celokupni sta-

rešinski kadar jednako tretirati u pogledu pokretljivosti, unapređivanja, razvoja itd., ili u izvesnom smislu dozvoliti mogućnost »teritorijalizacije« tog kadra? Neophodno je, s jedne strane, da deo tog kadra koji se predviđa za konstantno vođenje u službi do najviših dužnosti u oružanim snagama bude apsolutno »pokretljiv«, uz sve teškoće koje takav tretman donosi, ali i sa beneficijama. S druge strane, verovatno ćemo morati sankcionisati mogućnost »teritorijalizacije« dela starešinskog kadra, posebno onog koji se prima u aktivnu vojnu službu neposredno iz građanstva.

Još jedno pitanje zahteva jasne i čvrsto opredeljene stavove i rešenja u obezbeđenju kadra, a ono se odnosi na što srazmerniju republičku i nacionalnu zastupljenost starešinskog kadra. Ne misli se na potrebu preispitivanja i menjanja odredbe Ustava SFRJ o srazmernoj republičkoj i nacionalnoj zastupljenosti starešinskog kadra u Armiji, već se misli na potrebu da se ta odredba što potpunije ostvaruje. Međutim, i u tome ima ograničenja. Naime, jednostranim sprovođenjem te odredbe ne smeju se dovoditi u pitanje kvalitativna svojstva kadra, koja zahtevaju koncepcija opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i strategija i doktrina oružane borbe. Rečju, najvažniji kriterijumi u »vođenju« starešinskog kadra treba da budu – sposobnosti, stručna osposobljenost i rezultati koji se ostvaruju u radu.

MOBILIZACIJA I STRATEGIJSKI RAZVOJ ORUŽANIH SNAGA

Iskustva iz mnogobrojnih mobilizacijskih vežbi ratnih jedinica i ustanova oružanih snaga ukazuju na to da za određeni ratni sastav mobilizacijska gotovost ne znači istovremeno i borbenu gotovost. To, nadalje, znači da se mobilizacijska gotovost ne može izdvajati i tretirati izolovano od borbene gotovosti. Na neki način to svodi mobilizaciju na ono što je ona stvarno, tj. da okupi ljude i sredstva i poveže ih u jednu organizacijsku celinu. Optimalna borbena sposobnost te organizacijske celine postiže se obukom pre i posle mobilizacije, organizacijskim učvršćenjem, formiranjem kolektiva itd. A to znači da za određen broj ratnih jedinica ne možemo smatrati da su potpuno borbeno spremne samim tim što su izvršile mobilizaciju. Na osnovu toga logičan zaključak jeste da je za potpunu borbenu go-

tovost ratnih jedinica potrebno određeno vreme, duže nego što mi sada smatramo. Ali to ne treba da nas brine. Postojanje snažne, mobilne JNA, koja stvara vreme i uslove za mobilizaciju, omogućava nam da imamo duže mobilizacijske rokove za deo naših ratnih jedinica, a samim tim i dovoljno vremena za postizanje njihove pune borbene gotovosti. To omogućava selektivnu mobilizacijsku gotovost oružanih snaga, tj. da deo bude brzo mobilisan, pa se tako i koncipira, odnosno ima razvijeno mirnodopsko jezgro, a onaj deo koji nije neophodan za borbu u prvim danima rata imaće dužu mobilizaciju.

Narasla svest i odgovornost naših ljudi za poslove odbrane omogućava fleksibilniji pristup pravima i obavezama rezervnog sastava, posebno rezervnih oficira, naročito kada je reč o mobilizaciji. Jasnije definisanje uloge mirnodopske JNA u zaštiti mobilizacije zahteva da mobilizaciju oružanih snaga uglavnom vrši rezervni sastav, uz minimalno angažovanje mirnodopskog sastava ili bez njega. U tom smislu mesto i uloga rezervnih oficira u našem sistemu odbrane moraju se još bolje precizirati i rezervni sastav učiniti obaveznijim, a do sada preopterećenog aktivnog starešinu »osloboditi«, kako bi mogao da uspešno izvršava zadatke u operativnoj armiji. Tako će rezervni sastav preuzeti značajne obaveze u izgradnji i mobilizaciji ratne armije.

Ratna popuna je najvažniji posao u formiranju i mobilizaciji ratne jedinice i ustanove. Neka insistiranja na popuni prvenstveno na teritorijalnom principu prevaziđena su. Informacione, telekomunikacione, saobraćajne i sve druge veze među ljudima i društveno-političkim zajednicama svode pitanje dimenzija prostora mobilizacije na gotovo zanemarljive vrednosti. To omogućava da se ratne jedinice popunjavaju prema zahtevima osposobljenosti za odgovarajuća formacijska mesta, tim pre što se iz prethodno iznetog stava vidi da ćemo moći imati duže rokove mobilizacije za najveći deo naših ratnih sastava. U popuni ratnih jedinica posebno je značajan proizvodni kriterijum. To znači da se, u perspektivi, jedan broj ratnih jedinica zameni radnim organizacijama koje bi produžile rad u ratu, odnosno formirale pojedine jedinice rodova (ABHO, inženjerije, veze, informatike itd.).

Poznato je da se u JNA osposobljavaju specijalisti za popunu ratnih oružanih snaga. Međutim, pri tom se ne us-

peva obezbediti obučenost svih neophodnih specijalnosti za milionske ratne oružane snage – Jugoslovensku narodnu armiju i Teritorijalnu odbranu. Sistem školstva u društvu i veliki broj društvenih i sportskih organizacija omogućavaju da se društveno verifikuju specijalnosti stečene u njima i izjednače sa vojnoevidencionim specijalnostima, te na taj način obezbedi deo stručnog kadra za popunu oružanih snaga.

Ako ratna popuna jedinica ne bi bila ograničena na užu teritoriju, već bi se vršila u jugoslovenskim razmerama, eksteritorijalno, jasno je da je tada neophodna i evidencija vojnih obveznika u jugoslovenskim razmerama, jer samo takva bi mogla imati upotrebnu vrednost, a tome i težimo. Realno je pretpostaviti da ćemo, u skoroj budućnosti, imati program jedinstvene automatske obrade podataka o ljudskom faktoru u Jugoslaviji.

Naše je strateško opredeljenje da se u oružanim snagama što masovnije angažuju žene. Bez obzira na to što one ne služe vojni rok, postoje mogućnosti da se žene angažuju u svim ratnim jedinicama i ustanovama, a one su za to i izrazile spremnost. Treba istaći da to nije samo želja za afirmacijom žena u oružanim snagama, već pre svega nastojanje da žene ostvaruju svoja prava kao građani naše zemlje. Pored toga žene su i po svojim psihofizičkim svojstvima i afinitetima predodređene od muškaraca za neke dužnosti u oružanim snagama i mogu ih bolje obavljati (prvenstveno, u određenim službama).

U popuni oružanih snaga materijalnim sredstvima traži se sve veći oslonac u postojećim materijalnim sredstvima kojima raspolažu privredne i druge organizacije u društvu. Pitanje koje svakako zaslužuje izuzetnu pažnju jeste veliki broj veoma modernih tehničkih sredstava opšte namene (motorna vozila itd.), što može smanjiti potrebu da oružane snage imaju sopstvene ratne rezerve tih sredstava i da se značajno reduciraju izdaci za njihovo opremanje.

S tim u vezi veoma je značajno i pitanje izdavanja pojedinih ratnih materijalnih sredstava na upotrebu rezervnom sastavu. U okviru toga posebno je osetljivo pitanje izdavanja ličnog naoružanja i municije na čuvanje vojnim obveznicima, o čemu odluku donosi Predsedništvo SFRJ. U skladu s koncepcijom opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, teži se da se na taj način čuvaju lična i druga

prenosna oprema i naoružanje. Realizacija takvih rešenja u narednom periodu zavisi, pored ostalog, i od političko-bezbednosne situacije u zemlji.

U našoj doktrini strategijski razvoj ne postoji kao klasična strategijska radnja, zbog toga što smo taj razvoj već završili mirnodopskim rasporedom naših jedinica i ustanova, odnosno određivanjem mobilizacijskih zborišta i prostora za određene jedinice, koje se na taj način odmah posle mobilizacije nalaze u rejonima, odnosno zonama svojih dejstava. Postojeća infrastruktura ne odgovara u svim situacijama ovom zahtevu. Međutim, to ne predstavlja veliki problem jer će se daljim razvojem oružanih snaga i ovo rešiti. Nema sumnje da to od nas zahteva neprekidno praćenje svih promena vojno-političke situacije u svetu i oko naše zemlje, a u okviru toga i odgovarajućih promena mobilizacijskog i strategijskog razvoja inostranih oružanih snaga.

OBUKA I VASPITANJE U ORUŽANIM SNAGAMA

Da bi celokupni sistem obuke i vaspitanja u oružanim snagama ostvario funkciju nosioca usvajanja i izvršavanja najvećeg broja zadataka iz domena modernizacije i izgradnje oružanih snaga, mora se neprekidno usavršavati i prilagođavati savremenim zahtevima. Osnovni činioci koji to uslovljavaju jesu kvalitativne i kvantitativne promene u odrednicama sistema obuke i vaspitanja, a one objektivno izazivaju nekoliko temeljnih posledica, od kojih će biti pomenute samo neke.

Najpre, to su promene u ljudskom faktoru. Osnovni smisao tih promena, koje se odnose na sve pripadnike oružanih snaga, jeste stvaranje *svestrano razvijene stvaralačke ličnosti* vojnika i starešina. Takva ličnost pretpostavlja najviši nivo vojnostručne obučenosti zasnovane na naučno-teorijskim osnovama. Da bi se taj cilj mogao ostvariti, neophodno je obezbediti takav proces obuke koji će biti organizovan na najvišem nivou intelektualnih, psihofizičkih i emocionalnih mogućnosti polaznika. To je i najvažnija pretpostavka da se usvojena znanja, metodi rada i promišljanja mogu stvaralački primeniti u opštenarodnom odbrambenom ratu ili u mirnodopskoj praksi.

Zatim, to je novi *tip organizacije vojne nauke, vojnog vaspitanja i obrazovanja i komandno-štabne i trupne prakse.*

S tim u vezi neophodne su značajne promene u sistemu vojnih škola, u kojem će se usavršavati, učiti, uvežbavati, istraživati, ali i raditi. Sistematsko učenje, u klasičnom smislu, bilo bi samo jedan od brojnih zadataka vojnih škola.

Bitna odlika naučno-tehničkog i tehnološkog progressa u razvoju i modernizaciji oružanih snaga jeste revolucionisanje sredstava ratne tehnike i opreme i, u skladu s tim, načina rada i obuke. *Široko tehničko obrazovanje i tehničko-tehnološka kultura* svih pripadnika oružanih snaga predstavljaju uslov za uspešno izvršavanje svih zadataka – u rukovođenju i komandovanju, obuci i vaspitanju, u životu i radu svakog starešine i vojnika. Na redu je sve veća zamenjena rutinskog i monotonog rada poslovima kreativne i inovativne prirode.

Razvoj vojne nauke uopšte, a posebno tehničko-tehnološkog faktora, bitno je povećao granice ratnog procesa i borbenih dejstava. Ukupno uslozavanje, povećavanje i integrisanje ratnog procesa i ratnih dejstava otežava efikasno koordiniranje, sadejstvo i rukovođenje i komandovanje u celini. U takvim okolnostima rukovoditi i komandovati, donositi odluke, istraživati ili realizovati obuku, bez *kompleksne i međusobno kompatibilne informatičke podrške i informacionih sistema*, realno je nemoguće. Informacija (komandna, naučna, didaktička) postaje glavni resurs, a primena moderne informatičke tehnologije i softverske podrške nezamenljiva osnova za uspešno rukovođenje, naučnoistraživački rad i obučavanje.

U uslovima sve većeg broja novina i inovacija u svim sadržajima odbrambeno-vojne delatnosti, osnovna pretpostavka za uspešno praćenje takvog procesa i efikasno izvršavanje vojnoprofesionalne i društvene obaveze jeste neprekidno učenje, samoobrazovanje i obrazovna mobilnost. Realizacija *koncepcije neprekidnog obrazovanja*, tokom cele karijere, pa i života, jednako obavezuju sve starešine – bez obzira na čin i položaj, i sve vojnike mirnodopske i ratne armije. Njenom realizacijom treba, pored ostalog, osigurati približavanje stepena osposobljenosti aktivnih i rezervnih starešina i posredstvom tog procesa obezbediti i približavanje stepena obučenosti mirnodopske i ratne armije.

Kao poseban zahtev ili, tačnije, kao uslov i pretpostavka za ostvarivanje navedenih i drugih zadataka u oblasti

obuke i vaspitanja ističe se neophodnost neprekidnog *ostvarivanja veće racionalnosti i ekonomičnosti*. Ovaj zahtev treba, pored ostalog, razmatrati u okviru *većeg područstvovanja sistema vojnog vaspitanja i obrazovanja*, kao sastavnog dela sistema vaspitanja i obrazovanja u društvu. Izvesno je da u oružanim snagama treba da postoje one vojne škole i oblici obučavanja kojih nema u društvu, ali je isto tako sigurno da se naš vojnoškolski sistem, kao i sistem obuke vojnika i jedinica, posebno u Teritorijalnoj odbrani, može bitnije racionalizovati. To bi neposredno doprinelo povećanju efikasnosti obuke, otklanjanju nekih elemenata prevelike organizovanosti i sniženju troškova, posebno vojnoškolskog sistema.

VOJNA DISCIPLINA I MEĐULJUDSKI ODNOSI

Moralno-političko jedinstvo oružanih snaga i stanovništva uslov je za realizaciju navedenih zahteva. Na moral pripadnika oružanih snaga najneposrednije utiče stanje u zemlji i oko nje. U ovom trenutku, a i u narednom periodu, negativne tendencije u društvu snažno će uticati na oružane snage, iako one imaju deo autonomnih odbrambenih mehanizama koji ih brane od tih uticaja. To su, pre svega, jugoslovenski socijalistički patriotizam; organizovano moralno-političko vaspitanje, delovanje snažne organizacije Saveza komunista u JNA i Saveza socijalističke omladine Jugoslavije itd. Međutim, uticaj tih činilaca moralno-političkog jedinstva je ograničen. Savez komunista Jugoslavije u JNA i organi komandovanja moraju stalno iznalaziti rešenja da i ubuduće štite integritet oružanih snaga od sve snažnijih negativnih uticaja. Starešinama i komunistima u JNA jasno je da pripremljenost i osposobljenost oružanih snaga za odbranu nijednog trenutka ne smeju biti dovedene u pitanje, bez obzira na društvene prilike u zemlji. To se mora i može postići samo upornim idejno-političkim radom starešinskog kadra, Organizacije SKJ i Saveza socijalističke omladine u JNA, kao i oslanjanjem na patriotizam našeg čoveka i njegovu ljubav prema slobodi i svojoj užoj i široj domovini.

Unutrašnja čvrstina i monolitnost oružanih snaga bitno zavise i od uspešnog rešenja problema starog koliko i

vojska, a to je odnos između ljudi. Odnosi u Armiji su jedno od ključnih pitanja njene borbene gotovosti. Oni su jasno regulisani Zakonom o službi u oružanim snagama i izraz su radničkooklasnog, revolucionarnog i narodnog karaktera Jugoslovenske narodne armije. Njihove osnovne karakteristike su subordinacija, odnosno jednostarešinstvo, s jedne, i drugarstvo i humani međuljudski odnosi, s druge strane. Pored zakonodavno-pravnog regulisanja odnosa postoji svakodnevna praksa koja potiče još iz doba oružane revolucije i celokupne posleratne izgadnje naših oružanih snaga, kada su odnos boraca i rukovodilaca, odnosno starijih i mlađih, potčinjenih i pretpostavljenih, uvek krasili svesna i čvrsta disciplina, međusobno poverenje, drugarstvo i uzajamno poštovanje. Odnosi među ljudima, kakvi su danas u našoj armiji, neiscrpno su vrelo njene unutrašnje snage. Međutim, u pojedinim armijskim sredinama ima i primera narušavanja tih odnosa, bilo da je reč o nedisciplini, povredi autoriteta pretpostavljenog ili starijeg, bilo o nedovoljnom angažovanju pojedinaca u radu i životu jedinice, pa čak i o postupcima koji vređaju dostojanstvo potčinjenih i krše njihova prava. Te pojave zahtevaju da se preduzimaju idejno-političke akcije za doslednu primenu principa jednostarešinstva i razvoja drugarstva, kao osnova izgradnje unutrašnje čvrstine i moralno-političkog jedinstva Armije.

Posebnu pažnju zaslužuju međunacionalni odnosi između pripadnika Armije. Međunacionalni sukobi u našoj zemlji negativno se odražavaju i na odnose u Armiji, što za posledicu može imati jačanje nacionalističkih strasti i u armijskoj sredini. Zaslužuje pažnju fenomen grupisanja vojnika po nacionalnoj pripadnosti. To samo po sebi nije neshvatljivo i neprirodno ako ne eskalira do ekstremnog nacionalističkog delovanja, što narušava jedinstvo vojnih kolektiva. Narasle nacionalističke strasti ne bi se smele tolerisati u društvu, a pogotovo ne u Armiji, koja ima specifične zadatke, jer bi njihovo ispoljavanje u armijskoj sredini imalo nesagledive negativne posledice. Trajno rešenje tog problema jeste u vaspitnom radu s mladima, ne samo u Armiji već i u sredinama odakle dolaze. Bez obzira na indoktrinaciju mladih ljudi koji dolaze u JNA, starešine i komunisti u Armiji moraju osećati veliku ličnu odgovornost za njihovu svest dok su u vojsci i raditi na njihovom vaspitanju u socijalističkom duhu.

Ljudi se u Jugoslovenskoj narodnoj armiji izgrađuju kao svestrane, kreativne ličnosti i od njih se, između ostalog, traži kritički prilaz životu i radu u JNA i slobodno iznošenje mišljenja i predloga u vezi s tim, bez straha od bilo koga i bilo čega. Njima se omogućava da maksimalno, u armijskim uslovima, održavaju vezu sa svojom nacionalnom sredinom, ali i da osećaju i žive kao pripadnici Jugoslavije. Oni se vaspitavaju i u internacionalističkom duhu. Sve to doprinosi da ljudi u Armiji postaju ne samo disciplinovani i odgovorni u izvršavanju svojih društvenih obaveza, nego i svesni svojih prava i društvenog statusa, što je nesumnjivo pozitivno i za individualni razvoj i sazrevanje svakog od njih.

Dalje zadržavanje kriznog stanja u društvu i međunarodna napetost imaće odraza i na stanje u oružanim snagama. To će zahtevati intenziviranje rada službe bezbednosti, vojnog sudstva i organa za politički rad u oružanim snagama. Nije čudno što se bes unutrašnje opozicije sručio na bezbednosne i pravosudne, a u poslednje vreme i na političke organe Armije. To je izraženo u zahtevima da se prekine idejno-politički rad u vojsci jer on, navodno, predstavlja presiju na ličnost itd. Na osnovu toga može se zaključiti da je potrebno jačati navedene organe i, naravno, poboljšati njihov rad u narednom periodu, kako bismo umanjili i eliminisali mogućnosti neprijateljskih elemenata u našoj zemlji i van nje za neosnovane napade na Jugoslovensku narodnu armiju.

Te organe, a i oružane snage u celini, u narednom periodu očekuje borba protiv sve besomučnijeg, podmuklijeg i organizovanijeg neprijateljskog rada i sve teži i složeniji zadaci. To zahteva da se pri koncipiranju moralno-političkog vaspitanja i navedenih organa ima u vidu sve ono što očekujemo da će se događati na unutrašnjoj sceni i uticaj toga na oružane snage, odnosno na JNA, kako bismo svim tim organima stvorili uslove za obavljanje svojih zadataka u odbrani naših revolucionarnih tekovina. Ugled koji imaju organi za politički rad i organi bezbednosti i vojnog sudstva rezultat je njihovog dugogodišnjeg savesnog, odgovornog i uspešnog obavljanja osnovnih funkcija. Zbog toga će se pokušaji kompromitovanja tih organa, koje treba očekivati i ubuduće najbolje sprečiti ako oni i dalje budu odgovorno, savesno i profesionalno obavljali svoje funkcije, u šta ne treba sumnjati.

TEHNIČKA MODERNIZACIJA ORUŽANIH SNAGA

Tehnička modernizacija oružanih snaga tesno je povezana s razvojem doktrine i organizacijom oružanih snaga. Poznata je činjenica da nijedna zemlja u svetu, pa ni naša, tehničkom modernizacijom ne može obezbediti sve ono što bi želela, jer je u tome ograničavaju raspoloživa finansijska sredstva. Stoga se opremanje naoružanjem i vojnom opremom vrši selektivno, čime se obezbeđuju osnovne tehničke pretpostavke za uspešno suprotstavljanje agresoru. U opremanju naoružanjem i vojnom opremom ne možemo se i nećemo takmičiti s ekonomski jakim zemljama, ali nastojimo obezbediti minimum savremenih oružanih sredstava kojima ćemo se suprotstaviti u slučaju napada tehnički superiornijeg agresora. Time će se smanjiti naše zaostajanje u tehničkoj modernizaciji za susedima, ali moramo prihvatiti i realnost da ćemo u određenom periodu zaostajati u nekim elementima ratne tehnike iako to ne želimo, već smo na to objektivno prinuđeni.

Logično je da prioritet u opremanju imaju oni vidovi i rodovi koji su u delu »Veličina i organizacija oružanih snaga« istaknuti kao najvažniji. To je, na primer, Kopnena vojska, za čije se potrebe odvajaju najveći deo sredstava, zatim za elektroniku i veze, ostale vidove i pozadinu. Poseban značaj pridajemo tehničkoj opremljenosti rukovođenja i komandovanja (informatička tehnologija, sistemi za elektronsko izviđanje i protivelektronska dejstva itd.). Jedan od prioriteta svakako je i razvoj borbenih sredstava veće snage i dometa, što odgovara iznetom doktrinarnom zahtevu da budemo sposobni da reagujemo u slučaju udara s distance na naše snage. Ako ne bismo raspolagali, recimo, odgovarajućim raketnim sistemima, avionom, podmornicom i sl. bili bismo u situaciji da trpimo udare a da ih ne možemo uzvratiti. To, svakako, nećemo dozvoliti. Razvoj tih sistema oružja usko je vezan s primenom automatskog upravljanja, a to, pak, zahteva razvoj nekih oblasti tehnike kao što su: raketna, računarska, laserska, radarska, IC, TV, telekomunikacije, elektrohidraulički servosistemi i druge, kao i njihovu široku primenu u svim vrstama automatskog upravljanja.

Osnovni zahtev u tehničkoj modernizaciji celokupnih oružanih snaga, formulisan u Titovo vreme, jeste oslonac na sopstvene snage, uz uvoz samo onih sredstava naoružanja

nja i vojne opreme koja imaju poseban značaj za borbenu gotovost, a čija bi proizvodnja u zemlji, zbog malih serija, bila neekonomična, kao i onih sredstava i sistema za koje još nemamo potrebna znanja i druge mogućnosti.

Narastle potrebe za opremanjem oružanih snaga veoma modernim i složenim sredstvima, naoružanjem i vojnom opremom, s jedne, i snažan razvoj pojedinih industrijskih grana u našoj zemlji i naučnoistraživačkih potencijala u društvu, s druge strane, uticali su na to da se ti potencijali sve više angažuju za realizaciju planova i programa istraživačkog i razvojnog rada u oblasti vojne tehnike i u proizvodnji naoružanja i vojne opreme za naše oružane snage i izvoz. Vojnotehnički instituti i preduzeća Zajednice industrije naoružanja i vojne opreme Jugoslavije nisu mogli zadovoljiti narastle potrebe oružanih snaga za naoružanjem i vojnom opremom. Stoga je stvoren model angažovanja naučnoistraživačkih organizacija za uspešan rad u oblasti vojne tehnike, odnosno velikog broja preduzeća u zemlji za proizvodnju naoružanja i vojne opreme, koji pokazuje veliku vitalnost. To, naravno, zahteva osposobljavanje naučnoistraživačkih organizacija i preduzeća za te zadatke. Promene u ponudi i potražnji naoružanja i vojne opreme na domaćem i na stranom tržištu zahtevaju od preduzeća vojne industrije sve veću fleksibilnost i mobilnost da se brže preorijentišu na nove programe naoružanja i vojne opreme koje tržište traži, odnosno na programe za civilno tržište. To je problem svih vojnih industrija u svetu, koje takođe na ovaj način rešavaju nastale teškoće.

Potrebno je i ovom prilikom istaći naše stavove i opredeljenja u pogledu vojnoekonomske i naučno-tehničke saradnje s inostranstvom. Treba naglasiti da su oni potpuno u skladu s nesvrstanom i ukupnom spoljnom politikom naše zemlje i nema nikakvih razloga da se u tome bilo šta menja i drukčije radi ubuduće. Obogaćivanje naše političke i ekonomske saradnje s nesvrstanim zemljama vojnom saradnjom, a u okviru nje naročito vojnoekonomskom i naučno-tehničkom, predstavlja značajan doprinos ne samo za bezbednost naše zemlje već i za bezbednost čitavog nesvrstanog svega. A to ima veliki značaj za mir u svetu, posebno za sigurnost i nezavisnost malih zemalja. Deplasirano deluju svi napadi u zemlji na tu aktivnost, pri čemu se ona naziva »trgovinom smrću«, jer je jasno da se baš zahvaljujući našem naoružanju i vojnoj opremi brane nezavisnost i sloboda mnogih nesvrstanih zemalja.

RAZVOJ POZADINSKOG OBEZBEĐENJA ORUŽANIH SNAGA

Dalji razvoj sistema pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga uslovljava opšti razvoj JNA, a velika je njegova zavisnost i od ukupnog društveno-ekonomskog razvoja zemlje. Osnovna intencija u njegovom daljem razvoju jeste da se što veći deo funkcija i zadataka pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga prenese na preduzeća i druge institucije u društvu. To je zahtev koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. Ovaj proces zavisice, pre svega, od toga u kojoj meri će civilne strukture društva biti sposobne da preuzimaju na sebe sistem pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga u miru i u ratu. Ono što trajno mora ostati jeste izvesna autonomnost oružanih snaga u snabdevanju borbenim sredstvima i potpuna autonomnost taktičkih jedinica u svim sadržajima pozadinskog obezbeđenja.

Prostorno planiranje i uređenje teritorije, kao deo priprema za rat, postaju sve značajniji u svetlu novih ratnih doktrina, u čijoj biti je snažna vatra sa zemlje i iz vazdušnog prostora. Sve što se radi u toj oblasti zahteva mnogo novca i sredstava, a to je i osnovni razlog što do sada nisu realizovana neka strategijska opredeljenja. Iako će to i ubuduće predstavljati negativan faktor, rešenja su moguća pre svega angažovanjem postojećih industrijskih i drugih potencijala društva, bilo putem usklađivanja izgradnje infrastrukture za potrebe ratnih napora, bilo pripremom i angažovanjem tih snaga u neposrednoj ratnoj opasnosti, radi obezbeđenja određenih uslova za vođenje rata.

FINANSIRANJE JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMIIJE

Sve što je rečeno o težišnim pravcima razvoja oružanih snaga do 2000. godine ne znači ništa ukoliko se ne obezbede stalni i stabilni izvori finansiranja Jugoslovenske narodne armije. Poznato je da je u svim zemljama donošenje budžeta osetljivo pitanje i za oružane snage i za one koji odlučuju o tome koliko će se novca izdvojiti za vojne potrebe.

Nije potrebno da se ovom prilikom šire elaboriraju rešenja o finansiranju JNA, odnosno najnovija rešenja koja

su ušla u izmene Ustava SFRJ, jer je to manje-više poznato. Međutim treba istaći da specifičnost vojne organizacije, odnosno njeno mesto i uloga u društvu, kao i to da ona mora uvek biti spremna za izvršenje svojih zadataka, zahtevaju i posebno obezbeđenje sredstava za njeno finansiranje. Prema tome budžet za oružane snage mora biti stabilan i siguran, a sredstva za finansiranje JNA ne mogu imati isti tretman kao ostala sredstva u budžetu.

Treba naglasiti i to da, zahvaljujući narodnom karakteru naših oružanih snaga, svi pripadnici JNA ubrzo po stupanju u njene redove shvate da u njoj neprikosnoveno vlada štednja i briga za svaki dinar. Nove generacije koje stupaju u oružane snage donose sobom u tom pogledu nove ideje. Najbolji primer za to jeste inventivna delatnost, koja je ne samo izraz dostignutog nivoa inicijative i stvaralaštva pripadnika oružanih snaga već, zbog stalnih finansijskih teškoća koje će nas još dugo pratiti, i jedan od faktora njihovog razvoja. Inventivna delatnost predstavlja, u našim uslovima, značajnu materijalnu osnovu razvoja oružanih snaga, jednake vrednosti kao i gotov novac. Jasno je, stoga, da sve to ne možemo raditi improvizovano i da samo deklarativno prihvatamo tu delatnost, već je moramo i zakonski sankcionisati.

Na kraju posebno treba naglasiti da će se oružane snage SFRJ u svom razvoju prilagođavati i najaktivnije učestvovati u sprovođenju tri reforme u zemlji.

PRIPREMA I IZRADA PLANOVA RAZVOJA ORUŽANIH SNAGA

Sistem planiranja razvoja oružanih snaga nije tehničko pitanje i zato zahteva angažovanje vrhunskih stručnjaka u oružanim snagama. Iako smo i do sada imali sistem planiranja razvoja JNA koji nije zaostajao za sistemom planiranja oružanih snaga razvijenijih zemalja u svetu, ipak je neophodno da se dalje usavršava. U okviru toga naročito su značajni: integralnost u planiranju svih međusobno zavisnih faktora razvoja (organizacijsko-formacijsko usavršavanje, opremanje, kadar, infrastruktura i dr.), sinhronizacija svih poslova na planiranju i praćenju ostvarivanja planova i postignutih rezultata, veća analitičnost i primena naučne metode i ekspertize u pripremanju planskih odluka, kon-

tinuirano i plansko osposobljavanje starešinskog kadra za poslove planiranja, jačanje planske discipline na svim nivoima, razvoj adekvatne informacione osnove i automatizovanih informacionih sistema za potrebe planiranja i dr.

Treba istaći da priprema i izrada planova razvoja za naredni period za sve nosioce razvoja u Saveznom sekretarijatu za narodnu odbranu, komandama i štabovima oružanih snaga predstavlja izuzetno složen i odgovoran zadatak, ali i izazov našim sposobnostima. Teška ekonomska situacija i drugi problemi s kojima se suočavamo znatno ograničavaju materijalne okvire i borbeno osposobljavanje naših oružanih snaga čine složenijim. To sve zahteva iznalaženje optimalnih rešenja razvoja oružanih snaga i ekonomično ulaganje sredstava koja društvo izdvaja za te potrebe. Realnost planiranja, zasnovanost planova na stabilizacionim osnovama, racionalnost i ekonomičnost u izvršavanju planova i zadataka treba da budu stalna briga i zadatak svih subjekata planiranja i svakog pripadnika oružanih snaga.

S U M M A R Y

MAIN DIRECTIONS OF DEVELOPMENT OF ARMED FORCES ON THE THRESHOLD OF 21st CENTURY

In view the current developments in international relations and of the military-political situation in the world, a direct threat of an armed aggression against Yugoslavia does not exist. This does not mean, however, that external pressures against our country, with application of different methods and means, with the aim of influencing its internal events and developments, will not be attempted. This could lead towards an exacerbation of the crisis and creation of conditions for an eventual intervention. The armed forces and the entire system of total national defence must therefore be able to withstand all kinds of threats to the security of the country.

Particularly significant within the framework of the overall modernization of the total national defence concept is further build-up of the armed forces which must be made capable to efficiently withstand the application of current operational doctrines of possible aggressors. Main efforts in the development of the armed forces in the next period will be focussed to: further development of the war doctrine; upbuilding their organization and command and control system; improvement of the mobilization system and of the strategic deployment of the armed forces; improvement of training and education and of scientific research and development activities; their technological modernization; and the like.

Of particular significance are also matters of the numerical strength and organization of the armed forces, and of further development of the strategy

and doctrine of total national defence war. Here one has to keep in mind that our strategic orientation is long-term one and that the doctrine is a dynamic process conditioned, among other things, by the development of the general and military technology, and by the development of the armed forces of possible aggressors and of their operational doctrines. The organization and numerical strength of the armed forces should be kept in concordance with the basic doctrinal postulates on the preparation and conducting the armed struggle in a total national defence war, with their technological modernization, and with possibilities of our country's security becoming endangered by an armed aggression. In view of the fact that we are building the armed forces that are sufficient for the defence of the country, one of the basic characteristics of their organizational development in the next period will be further reduction of their numerical strength. It is indispensable, however, that we have a sufficient number of combat formations able to rapidly and in corresponding manner efficiently withstand an eventual armed aggression against our country.

R É S U M É

PRINCIPAUX COURANTS DE DEVELOPPEMENT DES FORCES ARMEES AU SEUIL DU XXIe SIECLE

A la lumière de l'évolution actuelle des relations internationales et de la situation militaire-politique dans le monde, il n'y a pas de danger immédiat pour la sécurité de la Yougoslavie qui serait résultat d'une agression armée. Pourtant, cela ne signifie pas qu'il n'y aura pas de tentative d'exercer des pressions de l'extérieur par le recours aux différentes méthodes et moyens dans le but d'influer sur l'évolution de la situation dans le pays. Cela pourrait conduire à une crise plus aiguë et donner lieu à une éventuelle intervention. C'est pourquoi les forces armées et l'ensemble du système de défense populaire généralisée doivent être capables de s'opposer à tout type de menace à la sécurité nationale.

Dans le cadre de la modernisation de la conception de défense populaire généralisée prise dans son ensemble, il importe surtout d'édifier d'une façon contenue les forces armées pour les rendre aptes à s'opposer avec efficacité aux doctrines opérationnelles modernes des agresseurs potentiels. Les principaux courants du développement des forces armées dans la période à venir comprennent: l'élaboration contenue de la doctrine de guerre; le perfectionnement de l'organisation des forces armées et du système de direction et de commandement; le parachèvement de la mobilisation et le développement stratégique des forces armées; la promotion de l'entraînement et de la formation; la modernisation technique de l'activité de recherche scientifique et de développement.

Un accent particulier doit être mis sur le volume et l'organisation des forces armées et sur l'élaboration contenue de la stratégie et de la doctrine de la guerre défensive populaire généralisée. En cela, il faut avoir en vue le fait que nos options stratégiques sont à long terme, alors que la doctrine est un processus dynamique conditionné, entre autre, par le développement des techniques et technologies militaires ainsi que par le développement des forces armées des doctrines opérationnelles des agresseurs potentiels. L'organisation et le volume des forces armées doivent être compatibles avec les principaux postulats doctrinaires portant sur la préparation et la conduite de la lutte armée

dans la guerre de défense populaire généralisée, rendus conformes à leur modernisation technique ainsi qu'à une éventuelle menace de la sécurité nationale par une agression armée. Etant donné que nous édifions les forces armées suffisantes à la défense nationale, l'une des caractéristiques essentielles du défense nationale, l'une des caractéristiques essentielles du développement de leur organisation dans la période à venir sera traduite par leur réduction numérique. Néanmoins, il est indispensable de disposer des formations de combat suffisantes et aptes à s'opposer rapidement et d'une façon efficace à éventuelle agression armée contre notre pays.

РЕЗЮМЕ

ГЛАВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ НА ПОРОГЕ 21 ВЕКА

На основании современных движений в международных отношениях и военно-политической обстановки в мире можно сделать вывод о том, что не существует непосредственной угрозы военной агрессии безопасности Югославии. Однако, это не значит, что не будет попыток давлений извне, при использовании различных методов и средств, с целью оказания влияния на развитие событий в стране. Это могло бы стать причиной обострения кризиса и создания условий для возможного вмешательства. Поэтому вооруженные силы и вся система всенародной обороны должны быть способны оказать сопротивление всем видам угрозы безопасности страны.

В рамках общей модернизации концепции всенародной обороны особое значение приобретает дальнейшее строительство вооруженных сил, которые должны быть подготовленными для оказания эффективного сопротивления современным оперативным доктринам потенциальных агрессоров. Главные направления развития вооруженных сил в очередном периоде: дальнейшая разработка военной доктрины; достройка их организации и системы управления; совершенствование мобилизации и стратегического развертывания вооруженных сил; совершенствование обучения и воспитания, научно-исследовательской работы и работы по развитию; их техническая модернизация и др.

Особенно значительными являются вопросы размера и организации вооруженных сил и дальнейшей разработки стратегии и доктрины всенародной оборонительной войны. При этом надо иметь в виду, что наши стратегические положения являются долгосрочными, а доктрина представляет собой динамический процесс, обуславливаемый, кроме остального, развитием военной техники и технологии, а также развитием вооруженных сил возможных агрессоров и их оперативных доктрин. Организация и размеры вооруженных сил должны согласовываться с основными доктринальными положениями о подготовке и ведении вооруженной борьбы во всенародной оборонительной войне, с их технической модернизацией, а также с возможностью угрозы вооруженной агрессии безопасности нашей страны. Учитывая факт, что мы строим вооруженные силы достаточные для обороны страны, одной из существенных характеристик их организационного развития в очередном периоде будет их дальнейшее численное сокращение. Однако, необходимо, чтобы у нас имелось в распоряжении достаточное количество боевых частей, способных быстро и соответствующим образом оказать эффективное сопротивление в случае вооруженной агрессии против нашей страны.